Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemis- ja asiantuntijalausuntopyyntö 10.12.2021

Asia HE 230/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Etelä-Suomen aluehallintoviraston lausunto

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksessä ehdotetaan tartuntatautilain väliaikaista muuttamista siten, että laissa säädettäisiin covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden sosiaalihuollon asiakkaiden ja terveydenhuollon potilaiden hengen ja terveyden suojaamisesta minimoimalla heidän riskiään saada covid-19-tartunta heidän kanssaan lähikontaktissa työskenteleviltä henkilöiltä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestävälle ja tuottavalle julkiselle tai yksityiselle toimijalle velvollisuus huolehtia covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden suojaamisesta varmistamalla, että näiden asiakkaiden ja potilaiden kanssa työskentelevällä henkilökunnalla ja opiskelijoilla on joko covid-19-taudin sairastamisen tai covid-19-rokotusten antama suoja covid-19-tautia vastaan. Erityisestä syystä työnantaja voi käyttää em. asiakkaiden ja potilaiden kanssa työskentelyyn henkilöä, jolla ei ole riittävää suojaa covid-19-tautia vastaan. Esityksessä ehdotettua sääntelyä sovellettaisiin myös virkamiehiin ja viranhaltijoihin.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti säädettäväksi työnantajalle oikeus käsitellä työntekijöiden covid-19-rokotussuojaa tai sairastettua covid-19-tautia koskevia terveystietoja.

Esityksen mukaan sen tavoitteena on suojata erityisesti covid-19-taudin vakaville seurauksille alttiiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja käyttävien asiakkaiden ja potilaiden henkeä ja terveyttä. Esityksen mukaan sääntelyllä olisi mahdollista lisäksi turvata sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön terveyttä ja työturvallisuutta sekä osaltaan turvata myös riittävien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuutta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 31.12.2022 saakka. Sen 1 ja 3 momenttia sovelletaan kuitenkin vasta 30 päivän kuluttua lain voimaantulosta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto (jatkossa myös aluehallintovirasto) pitää esitettyä sääntelyä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöltä säännöksessä määritellyissä tilanteissa edellytetystä covid-19-rokotuksen tai sairastetun covid-19-taudin antamasta suojasta covid-19-tautia vastaan yleisesti perusteltuna ja potilas- ja asiakasturvallisuuden kannalta erityisen tärkeänä.

Tartuntatautilain 48 a § 1 momentti

Esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa kaikissa sellaisissa tehtävissä, joihin liittyisi lähikontaktin aiheuttama tartuntariski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille tai potilaille, saisi käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, joka ei olisi osoittanut, että hänellä on rokotuksen tai enintään kuusi kuukautta aikaisemmin sairastetun laboratoriovarmistetun taudin antama suoja covid-19-tautia vastaan. Lisäksi säädettäisiin, että työntekijä, joka ei lääketieteellisistä syistä voisi ottaa rokotetta, voisi osoittaa suojan covid-19-tautia vastaan todistuksella hänelle enintään 48 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta.

Sääntelyn tavoitteena on suojata covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiiden asiakkaiden ja potilaiden henkeä ja terveyttä minimoimalla heidän riskiään saada covid-19-tartunta heidän hoitoonsa ja hoivaansa tai niihin liittyviin muihin tehtäviin osallistuvilta henkilöiltä.

Aluehallintovirasto pitää esitettyä edellytystä rokotteen tai sairastetun taudin antamasta suojasta covid-19-tautuia vastaan asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta perusteltuna ja kannatettavana. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan asiassa on keskeistä nostaa esiin myös potilaan ja asiakkaan oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon sekä sosiaalihuoltoon. Potilasta ja asiakasta hoitavan henkilökunnan riittävä covid-19-suoja voidaan aluehallintoviraston näkemyksen mukaan nähdä osana tätä oikeutta, sillä täyttääkseen laadultaan hyvän hoidon ja sosiaalihuollon edellytykset, on hoidon ja hoivan oltava turvallista. Rokotukset ovat yksi tärkeä keino ehkäistä hoidon aikaisia tartuntoja.

Esityksen mukaan tehtävillä, joihin liittyisi lähikontaktin aiheuttama tartuntariski asiakkaalle tai potilaille, tarkoitettaisiin kaikkia niitä tehtäviä ja toimenpiteitä, joissa asiakkaalla tai potilaalla olisi covid-19-taudin tartuntamekanismit tuntien mahdollisuus altistua kyseiselle taudille. Sääntely ei siis rajoittuisi pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtäviä hoitavaan henkilöstöön, vaan se koskisi myös esimerkiksi sellaisissa siivous- tai ruokahuollon tehtävissä toimivia henkilöitä, jotka tehtäviään

hoitaessaan voisivat aiheuttaa asiakkaalle tai potilaalle covid-19-tartuntariskin esimerkiksi ollessaan hänen kanssaan samassa tilassa tai huoneessa.

Esityksen mukaan asiakkaiden ja potilaiden alttius covid-19-taudin vakaville seuraamuksille arvioitaisiin lääketieteellisillä perusteilla. Joillekin asiakas- ja potilasryhmille covid-19-taudin vakava tautimuoto tai taudin seuraamukset ovat vaarallisempia kuin toisille. Toisilla lievänä tai jopa oireettomana ilmenevä tauti voi aiheuttaa vakavan vaaran tiettyjen asiakas- ja potilasryhmien terveydelle ja heillä tauti voi johtaa myös kuolemaan. Covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiita asiakas- ja potilasryhmiä olisivat esimerkiksi ikääntyneet sekä henkilöt, joilla olisi vakavalle covid-19-taudille erittäin voimakkaasti altistavia perussairauksia. Tällaisia erityisen voimakkaasti covid-19-taudille altistavia perussairauksia olisivat esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottaman lääketieteelliseen riskinarvioon perustuvan listauksen ryhmään 1 ja 2 kuuluvat henkilöt.

Aluehallintovirasto pitää hyvänä sitä, että esityksessä tuodaan selkeästi esiin, ettei covid-19-suojan vaatimus rajoitu vain sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöihin, vaan koskee laaja-alaisesti säännöksessä tarkoitetuissa tehtävissä työskenteleviä. Muita yhteiskunnallisia vaikutuksia koskevassa luvussa 4.2.2 tuodaan myös esiin huomio siitä, että riskiryhmiin kuuluvia asiakkaita ja potilaita voidaan käytännössä hoitaa lähikontaktissa missä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon yksikössä. Hallituksen esityksessä kuitenkin korostuvat erityisesti vanhustenhuolto ja asumispalveluyksiköt. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä vielä selkeämmin korostaa sitä, että esitetty sääntely tulee sovellettavaksi kaikissa niissä yksiköissä, joissa riskiryhmiin kuuluvia asiakkaita ja potilaita hoidetaan ja hoivataan.

Esityksen mukaan lähikontaktin aiheuttamalla tartuntariskillä tarkoitettaisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, sairaanhoitopiirin sekä kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin arviota covid-19-taudin leviämisen riskiin lähikontaktissa vaikuttavat tekijät kuten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun luonne, asiakkaiden ja potilaiden mahdollinen oma suoja covid-19-tautia vastaan, tieto mahdollisista uusista muuntuneista viruskannoista ja niiden tartuttavuudesta sekä yleisesti niistä tehtävistä, joiden suorittamiseen liittyy covid-19-taudin leviämistavat huomioiden asiakkaan tai potilaan tosiasiallinen riski altistua kyseiselle taudille. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä selkiyttää, miten tämä arviointi käytännössä tapauskohtaisesti tehtäisiin. Tekeekö arvioinnin lähtökohtaisesti työnantaja itse pyytäen tarvittaessa arvion esimerkiksi kunnan tartuntataudeista vastaavalta lääkäriltä?

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että esitetyssä 48 a §:ssä käytetään lähikontakti-termiä, jota ei tällä hetkellä ole laissa määritelty. Hallituksen esityksessä sivulla 7 todetaan, että THL luokittelee altistumistilanteet suuren riskin altistumisiin (lähikontaktit) sekä pienen riskin altistumisiin (muut kontaktit). Lähikontaktiksi katsotaan tilanteet, joissa kohtaaminen kasvotusten on kestänyt yli 15 minuuttia alle 2 metrin etäisyydellä, fyysinen kontakti, suojaamaton kontakti eritteisiin, yli 15 minuutin oleskelu suljetussa tilassa 24 tunnin aikana sekä tilanteet, joissa henkilökunta on hoitanut tartunnan saanutta henkilöä ilman asianmukaista suojautumista ja covid-19-näytteitä käsitellyt laboratoriohenkilökunta.

Aluehallintovirasto toteaa, että edellä esitetty lähikontaktin määrittely on osittain ristiriidassa muutetun tartuntatautilain 58 d §:n ja sitä koskevien esitöiden kanssa. Esimerkiksi hallituksen esityksessä (HE 118/2021) todetaan lähikontaktin lakisääteisen määritelmän poistamiseen liittyen, että momentin poistamisen tarkoituksena olisi muuttaa lähikontaktin määritelmä tarkoittamaan termin sanamuodon mukaista tulkintaa. Lähikontaktilla tarkoitettaisiin fyysisen kosketuksen lisäksi ainoastaan hyvin lähekkäistä oleskelua esimerkiksi ruuhkaisissa jonotustilanteissa. Tämä määritelmä on vahvistettu myös esitystä koskevassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä. Aluehallintovirasto toteaa, että nyt esitetystä sääntelystä tulisi selkeästi ilmetä, mitä lähikontaktilla tarkoitetaan. Jos määritelmä poikkeaa 58 d §:n muuttamisen yhteydessä omaksutusta lähinnä fyysiseen kontaktiin rajautuvasta tulkinnasta, olisi lähikontaktin määritelmä perusteltua harkita sisällytettäväksi itse säännöstekstiin.

Ehdotuksen mukaan työnantaja saisi vain erityisestä syystä käyttää 1 momentissa tarkoitettujen potilaiden ja asiakkaiden hoitamiseen muita kuin covid-19-rokotuksen tai sairastetun covid-19-taudin antaman suojan omaavia henkilöitä. Erityisenä syynä edellä suojaamattoman henkilöstön käyttämiselle voisi olla esimerkiksi 1 momentin mukaiset edellytykset täyttävän henkilöstön puute tilanteessa, joissa asiakkaiden tai potilaiden turvallisuus edellyttää henkilöstön läsnäoloa. Näin olisi erityisesti tilanteessa, jossa uutta 1 momentin vaatimukset täyttävää henkilöstöä ei ole nopeasti tai ylipäänsä saatavilla.

Aluehallintovirasto korostaa sitä, että velvoite käyttää covid-19-taudilta suojattua henkilökuntaa ei saa johtaa potilasturvallisuuden vaarantumiseen muutoin, ja riittävästä henkilöstömäärästä on kaikissa tilanteissa huolehdittava. Esityksessä tuodaan erikseen esiin, että ehdotus ei mahdollistaisi poikkeamista muussa laissa säädetyistä sosiaalihuollon henkilökuntamitoituksista, vaan työnantajan tulisi kaikissa tilanteissa huolehtia siitä, että asiakas- ja potilasturvallisuus ei vaarantuisi yksikössä olevan riittämättömän henkilökuntamäärän vuoksi. Aluehallintovirasto toteaa, että edellä mainitun varmistamiseksi on tärkeää, että puute suojatusta henkilöstöstä voidaan esityksessä todetulla tavalla katsoa erityiseksi syyksi poiketa lähtökohdasta käyttää ainoastaan suojattua henkilökuntaa. Aluehallintovirasto arvion mukaan olisi kuitenkin perusteltua täsmentää, että henkilökuntavajeen tulisi lähtökohtaisesti olla vain tilapäinen syy suojaamattoman henkilökunnan käytölle ja pyrkimyksenä tulisi olla käyttää potilaiden hoidossa henkilökuntaa, jolla on riittävä suoja. Tähän tulisi pyrkiä erilaisilla työjärjestelyillä ja henkilökunnan sijoittelulla. Sääntelyn asianmukaisessa toteuttamisessa korostuu hyvän johtamisen merkitys.

Esityksen mukaan henkilön tulisi osoittaa, että hänellä on riittävä ja tarpeellinen suoja covid-19-tautia vastaan. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilön tulisi esittää työnantajalle tai palvelujen tuottajalle riittävä ja luotettava selvitys covid-19-tautia vastaan saamastaan suojasta. Esityksen mukaan covid-19-rokotuksen antamalla suojalla tarkoitettaisiin suojaa, joka henkilölle muodostuu täyden covid-19-sarjan vaikutuksena. Covid-19-rokotuksen antamalla suojalla tarkoitettaisiin myös suojaa, jonka covid-19-taudin enemmän kuin kuusi kuukautta aikaisemmin sairastanut henkilö on saanut yhden covid-19-rokotuksen saatuaan.

Aluehallintovirasto toteaa, että esityksessä tulisi täsmentää siltä osin, mitä luotettavalla selvityksellä rokotussuojasta tarkoitetaan, ja mitkä rokotevalmisteet hyväksytään. Erityisesti olisi tarpeen ottaa kantaa siihen, vastaako esitys tartuntatautilain 16 g §:ssä säädettyä.

Esityksen säännöskohtaisten perustelujen mukaan työntekijä, joka ei lääketieteellisistä syistä voisi ottaa rokotetta, voisi kuitenkin työskennellä tehtävissä, mikäli hän esittäisi työnantajalle luotettavan todistuksen hänelle enintään 48 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehdyn covid-19-testin negatiivisesta tuloksesta. Aluehallintovirasto pitää tätä esitykseen lausuntokierroksen jälkeen tehtyä lisäystä oikeudellisesti perusteltuna. Aluehallintovirasto kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että tämän poikkeuksen sisällöstä on esitetty esityksessä ristiriitaisia tietoja. Lisäksi sen käytännön toteutusta olisi tärkeää arvioida kattavammin.

Aluehallintovirasto toteaa, että lausuntopalautetta koskevassa luvussa 6 sekä säännösehdotuksessa tuodaan esiin, että negatiivisen todistuksen tulisi koskea korkeintaan 72 tuntia ennen työvuoroon saapumista tehtyä covid-19-testiä. Muualla esityksessä (mukaan lukien säännöskohtaiset perustelut) testituloksen vanhenemisajaksi on kuitenkin määritelty 48 tuntia. Aluehallintovirasto jättää asiantuntijoiden arvioitavaksi sen, kuinka vanha todistus on perusteltua hyväksyä. Aluehallintovirasto kuitenkin toteaa, että valitulle määräajalle tulee esittää selkeät perusteet.

Aluehallintovirasto tuo lisäksi esiin, että mitä lyhyempi vanhenemisaika hyväksytään, sitä hankalammin tämä velvoite on toteutettavissa käytännössä. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan jo nyt kansallisen ns. koronapassin käytössä on ilmennyt ongelmia liittyen siihen, ettei testitulosta ole saatu riittävän ajoissa. Aluehallintoviraston käsityksen mukaan tähän liittyy Suomessa paljon alueellisia eroja. Aluehallintovirasto tuo myös esiin, että asiaa arvioitaessa on syytä ottaa huomioon se, että sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä voi olla pitkiä työvuoroja, ja esimerkiksi ilta- ja aamuvuoron välissä koronatestimahdollisuutta ei välttämättä ole tarjolla. Aluehallintovirasto toteaa, että työnteon tulee myös käytännössä olla mahdollista negatiivisen testitodistuksen nojalla.

Edellä esitettyyn viitaten aluehallintovirasto myös toteaa, että jo lainsäädäntövaiheessa tulisi tarkemmin selkiyttää sitä, voidaanko erityisenä syynä suojaamattoman henkilöstön käyttämiseen pitää sitä, ettei terveydellisistä syistä rokottamattoman henkilöstön ole käytännössä mahdollista saada negatiivisia testitodistuksia riittävän ajantasaisesti. Lisäksi tulisi arvioida, onko tällaisella terveydellisistä syistä rokottamattomalla henkilöllä oikeus omasta tahdostaan siirtyä muihin tehtäviin, mikäli työnantajalla on sellaisia tarjota, sen vaihtoehtona, että heidät testattaisiin säännöllisesti. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan olisi tärkeää myös kuvata se prosessi, miten negatiivisen testituloksen olemassaolo kontrolloidaan. Voiko työntekijä esimerkiksi välittää tekstiviestitse saamansa tiedon negatiivisesta tuloksesta työnantajan edustajalle, vai tuleeko todistus ladata Kannasta. Tekstiviestistä ei aluehallintoviraston käsityksen mukaan välttämättä ilmene, mihin kellonaikaan covid-19-näyte on otettu.

Esityksessä todetaan, että tarkoitetuissa tilanteissa työnantajan olisi kaikin keinoin pyrittävä varmistamaan, että vailla rokote- tai sairastetun taudin tuomaa suojaa toimiva työntekijä ei työssään aiheuttaisi vaaraa 1 momentin tarkoittamille potilaille ja asiakkaille. Työnantajan olisi huolehdittava potilas- turvallisuuden kannalta riittävän suojavarustuksen käyttämisestä lähikontaktitilanteissa. Esityksessä myös todetaan, että työnantajalle toimitettu 48 tunnin sisällä tehdyn covid-19-testin negatiivinen tulos voisi olla osoitus työntekijän terveysturvallisuudesta.

Aluehallintovirasto pitää edellä esitettyjä huomioita tartuntavaaran ehkäisystä ja suojavarusteiden käyttämisestä tärkeinä. Aluehallintovirasto toteaa, että suojavarusteiden käyttö kuuluu infektioiden torjunnan keskeisiin varotoimiin. Kaikkia varotoimia tulee käyttää soveltuvin osin tartuntojen torjumisessa ja potilaiden ja asiakkaiden suojaamisessa. Aluehallintovirasto korostaa, että niiden käyttö koskee myös henkilökuntaa, jolla on rokotuksen tai sairastetun taudin antama suoja covid-19-virusta vastaan.

Aluehallintovirasto toteaa, että mainintaa siitä, että negatiivinen testitulos on osoitus työntekijän terveysturvallisuudesta, tulisi täsmentää siltä osin, viitataanko tällä ainoastaan terveydellisistä syistä rokottamatonta henkilöstöä koskevaan poikkeukseen, vai onko tälle arviolle annettava sääntelyssä laajempi merkitys.

Aluehallintovirasto toteaa lisäksi, että vaikka esityksen tarkoituksena on ensisijaisesti suojata potilaita ja asiakkaita, lisätään sääntelyllä samalla työntekijöiden terveyttä työssä. Sääntely parantaa myös työnantajan mahdollisuuksia huolehtia työnantajan vastuulla olevista velvollisuudesta huolehtia työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta työssä. Työtekijöiden kuormittumisen näkökulmasta on tärkeää, että esityksessä on nostettu esille velvollisuus huolehtia henkilöstön riittävyydestä, sillä aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueen valvontatyössä tehtyjen havaintojen mukaan kuormittunen sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla on ollut kasvussa epidemia-aikana.

Tartuntatautilain 48 a § 2 momentti

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan työnantajalla on oikeus käsitellä sellaisia työntekijän tai työharjoittelussa olevan opiskelijan terveystietoja, jotka koskevat tämän soveltuvuutta 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin. Tietojen käsittelyssä noudatetaan yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 5 §:n 2 momenttia. Työnantajan on säilytettävä hallussaan olevat työntekijän terveydentilaa koskevat tiedot erillään muista keräämistään henkilötiedoista. Työnantajan on säilytettävä tiedot niin kauan kuin ne ovat tarpeen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevan valvonnan toteuttamiseksi, kuitenkin enintään kolme vuotta siitä, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilön soveltuvuutta koskeva arviointi on tehty.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että tietojen käsittelyoikeudesta ja velvollisuudesta tietojen säilyttämiseen säädetään selkeästi. Työntekijöiden covid-19-taudin suojaa koskevien terveystietojen säilyttäminen kolmen vuoden ajan vaikuttaa työntekijöiden yksityisyyden- ja henkilötietojen suojan näkökulmasta pitkältä ajalta. Aluehallintoviraston

arvion mukaan aika on kuitenkin perusteltu ottaen huomioon valvontaa koskevat seikat. Aluehallintovirasto pitää esitettyä sanamuotoa tietojen säilytysajasta kuitenkin ongelmallisena ja epäselvänä (*niin kauan kuin ne ovat tarpeen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevan valvonnan toteuttamiseksi, kuitenkin enintään kolme vuotta siitä, kun 1 momentissa tarkoitettu henkilön soveltuvuutta koskeva arviointi on tehty)*. Esityksessä ilmeisesti viitataan siihen, että tietoja tulisi säilyttää vähintään kaksi vuotta, mutta pidempi säilytysaika olisi perusteltu valvonnan ollessa vireillä.

Aluehallintovirasto toteaa, että valvonta- tai kanteluasia voi tulla vireille ilman erityistä syytäkin selkeästi yli kaksi vuotta työnantajan tekemän työntekijän covid-suojaa koskevan arvioinnin jälkeen, sillä työntekijöiden riittävä covid-suoja voi tulla arvioitavaksi esimerkiksi tiettyä potilastapahtumaa koskevan kantelun tai valvonta-asian yhteydessä. Tällainen asia voi tulla vireille vielä kaksi vuotta kyseisen potilastapahtuman jälkeen riippumatta siitä, milloin covid-suojaa koskeva arviointi on tehty. Työnantaja ei myöskään välttämättä heti saa tietoa valvonta-asian vireille tulosta. Aluehallintovirasto toteaa, ettei sitä, milloin tarve tietojen säilyttämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevan valvonnan toteuttamiseksi päätyy, voida joka tapauksessa jättää työnantajien arvioitavaksi, vaan säilyttämiselle tulisi säätää selkeä, kaikkia työnantajia yhdenvertaisesti koskeva määräaika. Valvonnan näkökulmasta jopa kolmea vuotta pidempää aikaa voidaan pitää perusteltuna.

Säännöstekstissä tietojen käsittelyoikeus ja säilytysvelvollisuus kohdistetaan työnantajaan. 48 a §:n 2 momenttia koskevissa säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan lisäksi, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajalla olisi ehdotetun 1 momentin perusteella velvollisuus varmistua myös siitä, että kyseisissä palveluissa sellaisissa tehtävissä, joihin liittyisi lähikontaktin aiheuttama tartuntariski covid-19-taudin vakaville seuraamuksille alttiille asiakkaille tai potilaille, ei myöskään voisi ilman erityistä syytä toimia sellaiset itsenäiset ammatinharjoittajat tai ostopalveluna hankitut muut palvelujen tuottajat ja niiden henkilöstö, joilla ei olisi säännöksessä tarkoitettua suojaa covid-19-tautia vastaan.

Aluehallintovirasto pitää tärkeänä täsmentää sitä, onko palveluntuottajalla oikeutta käsitellä esimerkiksi alihankkijoidensa tai vuokratyöntekijöiden terveystietoja säännöksessä mainitussa tarkoituksessa ja kenellä on velvollisuus säilyttää esimerkiksi itsenäisten ammatinharjoittajien suojaa koskevat tiedot.

Aluehallintovirasto toteaa vielä, että sen tietoon on tuotu, että hallituksen esityksen perusteella ei ole selvää, miten ehdotettu sääntely suhteutuu 1 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä toimiviin siviilipalvelusta suorittaviin henkilöihin, ja miten terveydentilaa koskevien tietojen käsittelyoikeutta tulisi arvioida ottaen huomioon, että he eivät ole virka- tai työsuhteessa.

Muita huomioita

Esityksen luvussa 1.2 *Valmistelu* todetaan, että esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön, oikeusministeriön, Terveyden ja

hyvinvoinnin laitoksen sekä aluehallintoviraston kanssa. Aluehallintovirasto toteaa, että aluehallintovirastojen edustaja on ollut mukana EU:n digitaalisen koronatodistuksen kansallista käyttöä koskevassa valmistelussa. Etelä-Suomen aluehallintoviraston käsityksen mukaan aluehallintovirastot eivät kuitenkaan ole osallistuneet tämän tartuntatautilain 48 a §:ää koskevan hallituksen esityksen valmisteluun.

Esityksen mukaan ehdotettavalla sääntelyllä ei ole suoria vaikutuksia aluehallintovirastojen tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintaan. Välillisesti esityksellä on kuitenkin vaikutuksia näiden viranomaisten toimintaan sosiaali- ja terveydenhuollon valvontatehtävien kautta. Aluehallintovirasto pitää hyvin todennäköisenä, että esitetty sääntely tulee selkeästi lisäämään aluehallintoviraston valvonta- ja ohjaustehtäviä, mikä tulisi huomioida viraston resurssitarvetta arvioitaessa. Jo nykyisellään aluehallintoviraston sosiaali- ja terveydenhuollon kantelu- ja valvonta-asioiden käsittelyyn osoitetut resurssit ovat asioiden määrään nähden riittämättömät.

Esityksessä todetaan, että ehdotettujen muutosten toimeenpanosta vastaavat aluehallintovirastot, kuntien tartuntatautien torjunnasta vastaavat toimielimet sekä sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavat työnantajat vastaavat omalta osaltaan lain toimeenpanosta. Aluehallintovirasto toteaa, että sen käsityksen mukaan sääntelyn toimeenpano kuuluu ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajille. Aluehallintoviraston roolina on tartuntatautien torjuntatyön lainmukaisuuden valvonta. Aluehallintovirastolle jää myös epäselväksi, mikä erityinen tehtävä kuntien tartuntatautien torjunnasta vastaavat toimielimillä olisi ehdotetun sääntelyn toimeenpanossa.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa ylitarkastaja Oona Mölsä, puh. 029 501 6000 (vaihde).

johtajan Kristiina Poikajärvi

ylitarkastaja Oona Mölsä

Lausunto on laadittu Etelä-Suomen aluehallintoviraston Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueella. Lausuntoa varten hallituksen esityksestä on pyydetty arviota myös aluehallintoviraston Työsuojelun vastuualueen edustajilta.

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Tämä asiakirja ESAVI/42943/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/42943/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Mölsä Oona 13.12.2021 08:37

Ratkaisija Poikajärvi Kristiina 13.12.2021 09:01